

УДК 336.71(477)

Олександр Дзюблюк, завідувач кафедри банківської справи Тернопільського національного економічного університету, доктор економічних наук, професор

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Розглядаються основні тенденції розвитку і негативні процеси, що визначають сучасний стан банківської системи України, включаючи відтік депозитів, збільшення частки проблемних кредитів та збільшення обсягу збитків. Аналізуються пріоритетні завдання, які необхідно вирішити для відновлення ефективного функціонування банківського сектору, що передбачає подолання макроекономічних дисбалансів, виправлення помилок монетарного регулювання, а також коригування кредитної політики комерційних банків у напрямі мінімізації ризиків.

Ключові слова: банківська система, реальний сектор, проблемні кредити, депозити, капітал, банківська криза, девальвація, кредитна політика.

Ключовою ланкою національної економіки є банківська система — від ефективності її функціонування, фінансової стійкості та здатності протистояти кризовим явищам вирішальною мірою залежать перспективи економічного розвитку країни в цілому. Акумуляуючи та концентруючи капітал, перерозподіляючи кошти, диверсифікуючи та мінімізуючи ризики, банки здатні створити необхідні умови для стійкого зростання у всіх галузях і секторах економіки. Однак галузі матеріального виробництва, у разі виникнення труднощів, легко поширюють їх на банківські установи, які вклали ресурси у їхній розвиток, продукуючи ланцюгову реакцію поширення фінансових проблем із реального сектору економіки на банківську систему.

Водночас будучи невід'ємною складовою єдиного господарського організму та залежачи від стану економіки в цілому, банки в умовах наростання кризових явищ можуть не лише сприяти економічному й соціальному прогресу суспільства, але й самі здатні порушувати макроекономічну рівновагу, виступаючи спусковим механізмом розгортання фінансової кризи, причому навіть у загальносвітових масштабах.

Такі тісні взаємозв'язки і взаємозалежність банків та реального сектору відображають усю складність і глибинність проблем, які потребують невідкладного вирішення з огляду на величезну соціально-економічну значимість банківського сектору для суспільства й економіки.

Високий ступінь вразливості й чутливості банківської системи як до загальних тенденцій розвитку світового господарства, так і до внутрішнього економічного і соціального клімату в країні, свідчать про надзвичайну важливість і першочерговість завдання щодо подолання проблем, банківського сектору, без ефективного функціонування якого неможливе досягнення національною економікою стійкого зростання та забезпечення належного рівня добробуту і високих соціальних стандартів життя.

У сучасних умовах банківська система України перебуває у найскладнішій ситуації за весь період свого існування від моменту здобуття незалежності. Поєднання низки несприятливих об'єктивних і суб'єктивних чинників світового і національного економічного розвитку, зовнішньої і внутрішньої політики вилилось у безпрецедентну за масштабами і наслідками для економіки банківську кризу, від подолання якої вирішальною мірою залежить економічне майбутнє нашої держави.

Нинішня криза і справді є кризою передусім фінансовою і банківською з огляду на першопричини її виникнення. Утім, було б несправедливо вважати саме банківський сектор економіки головним і чи не єдиним джерелом кризових явищ і нових шоків для нефінансових секторів господарства. Адже загострення кризи у банківському секторі країни, що триває від початку 2014 р., стало результатом нагромаджених упродовж двох десятиліть розвитку нашої країни цілої низки макро- і мікроекономічних проблем, які проявились під впливом дії каталізуючих чинників широкомасштабного поєднання політичної та фінансово-економічної криз, що нарівні з військовим конфліктом по суті зруйнували фінансову стабільність держави. Банківська система у цих умовах перестала виконувати головну свою функцію — акумуляції й перерозподілу грошових капіталів в економіці задля стимулювання виробничого зростання — і перетворилася на фактор генерування фінансової нестабільності з негативними наслідками для економічного розвитку.

На практиці особливості прояву кризових явищ у банківській системі України проявились у низці негативних процесів, які поєднались у великий комплекс проблем, що в концентрованому вигляді характеризують ті макроекономічні дисбаланси, які сьогодні є одним із вирішальних факторів гальмування розвитку економіки нашої країни. Серед таких процесів необхідно насамперед вказати ті, що найбільшою мірою відо-

бражають сучасний стан банківського сектору й ознаки кризових явищ у ньому, а саме:

- 1) безпрецедентний за масштабами відтік коштів з депозитних банківських рахунків;
- 2) нагромадження значних обсягів проблемних кредитів у структурі кредитного портфеля;
- 3) збільшення витрат банків та наростання збитковості банківського бізнесу в цілому;
- 4) загострення проблеми недостатнього рівня капіталізації банків;
- 5) зміна структури банківської системи внаслідок оголошення низки банків неплатоспроможними і виведення їх з ринку.

Розглянемо ці процеси детальніше, що необхідно для формування повнішого уявлення про механізм розгортання кризи у банківській системі та обґрунтування подальших кроків з вирішення тих проблем, які унеможливають стабілізацію ситуації в економіці та її подальший ефективний розвиток.

1. Найбільш очевидним проявом кризи у банківському секторі став небачений раніше за масштабами *відтік коштів з депозитних рахунків банків*.

Так, наприкінці 2014 р. голова НБУ заявила, що відтік депозитів у банківській системі за рік досяг 126 млрд грн, тобто близько 29 % депозитів фізичних осіб¹. Таким чином, за 2014 р. з банківської системи забрали майже третину депозитів. Та насправді відтік коштів із банківської системи виявився навіть більшим. Зокрема, обсяг депозитів у національній валюті за підсумками 2014 р. зменшився на 56,3 млрд грн, а депозитів в іноземній — на 11,4 млрд дол., що у перерахунку за офіційним курсом на кінець періоду склало майже 180 млрд грн (табл. 1).

Таблиця 1. Динаміка депозитів, залучених комерційними банками України*

Показник	2012	2013	2014	2015**
Депозити всього, млн грн	572 342	669 974	675 093	673 471
Депозити у національній валюті, млн грн	320 268	421 754	365 454	359 916
Депозити в іноземній валюті, млн грн	252 074	248 220	309 638	313 555

¹ Вкладники за рік забрали з банків близько третини депозитів [Ел. ресурс] // Дзеркало тижня. — Режим доступу: <http://dt.ua/ECONOMICS/vkladniki-za-rik-zabrali-z-bankiv-blizko-tretini-depozitiv-160493.html>.

Закінчення табл. 1

Показник	2012	2013	2014	2015**
Депозити в іноземній валюті, у доларовому еквіваленті, млн дол. США	31 536,8	31 054,7	19 636,4	14 565,3
Офіційний курс гривні до долара США, встановлений НБУ на кінець періоду	7,993	7,993	15,7686	21,5275

* За даними: Бюлетень Національного банку України [Ел. ресурс]. — 2015. — № 9. — Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=57897.

** Станом на 1 жовтня 2015 р.

Негативні тенденції 2014 р. зберігалися і в 2015 р., за дев'ять місяців якого, з січня по жовтень, депозити в національній валюті зменшилися на 5,5 млрд грн, а в іноземній валюті — на 5 млрд дол. (рис. 1).

Рис. 1. Динаміка обсягу депозитних операцій комерційних банків України

Таким чином, обсяг депозитів у національній валюті станом на 1 січня 2015 р. порівняно з 1 січня 2014 р. зменшився на 13,3 %, а обсяг депозитів в іноземній валюті зменшився на 36,8 %. Так само і в 2015 р. зменшувався, хоча і нижчими темпами, обсяг депозитів в національній валюті — на 1,5 %, а в іноземній валюті — на 25,8 % за перші три квартали (рис. 2).

Рис. 2. Динаміка депозитів у банках (у % до попереднього року)

Потрібно зазначити, що кошти вилучалися в основному зі строкових депозитних рахунків у банківських установах, причому як суб'єктами господарської діяльності, так і фізичними особами. А саме ці кошти і є головним ресурсом для банківського кредитування з позицій підтримання належного рівня ліквідності банків. Щодо підприємств, то головними причинами вилучення строкових ресурсів стали не лише економічна та політична нестабільність у державі, але й наростання фінансових труднощів та неможливість отримання доступу до банківських кредитних ресурсів, у зв'язку з чим підприємства змушені були вилучати власні строкові депозити для фінансування поточної діяльності. Отже, виникло замкнене коло, в якому кошти як потенційний кредитний ресурс вилучалися саме через неможливість доступу до цього ресурсу в банках.

Щодо фізичних осіб, то вилучення депозитів відбувалося у зв'язку зі зниженням реальних доходів населення (за офіційними даними у 2014 р. — на 8,4 %), зростання заборгованості з виплати заробітної плати (у 3,2 разу за 2014 р., до 2,4 млрд грн) та наростанням інфляції (за підсумками 2014 р. споживчі ціни зросли на 24,9 %, хоча у квітні 2015 р. інфляція сягнула аж 60,9 % у річному вимірі), а непрогнозована і неконтрольована НБУ девальвація спричинила банківську паніку та намагання вилучити кошти з депозитних рахунків з метою їх подальшої конвертації в іноземну валюту.

Потрібно наголосити, що саме значне знецінення національної грошової одиниці, як унаслідок наростання інфляційних процесів, так і внаслідок

док безпрецедентної за розмірами девальвації гривні став ключовим фактором руйнування довіри суб'єктів ринку — і підприємств, і населення — до банківської системи, спричинивши масованний відтік депозитів та спричинивши неплатоспроможність низки банківських установ (рис. 3).

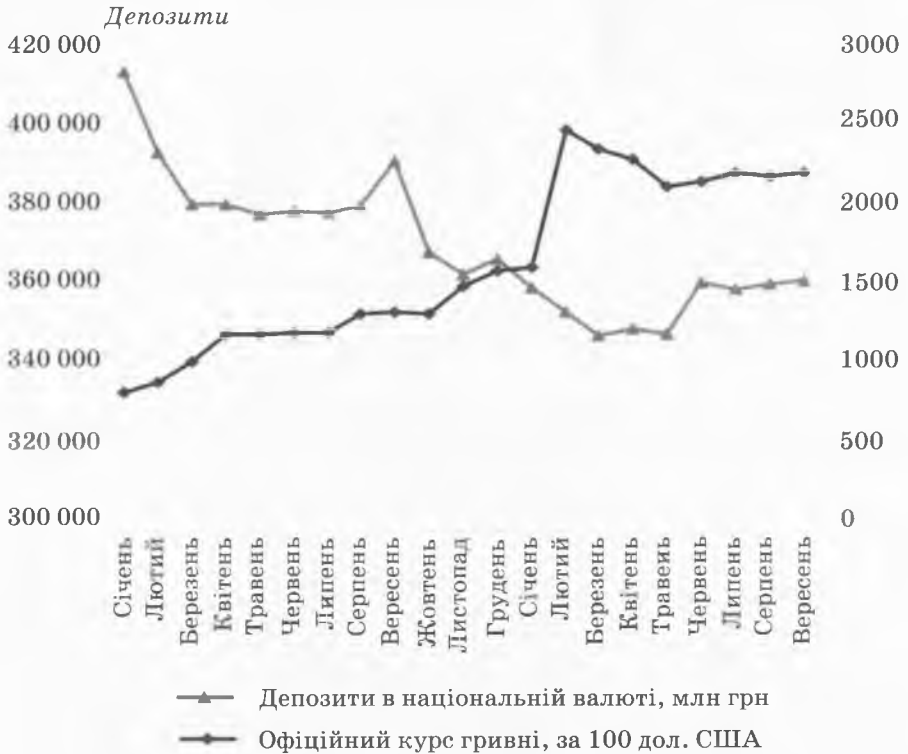

Рис. 3. Динаміка депозитів в національній валюті й обмінного курсу

На графіку чітко видно протилежний напрям динаміки обмінного курсу та депозитів, залучених банківською системою. При цьому чітко простежується однозначна причинно-наслідкова залежність відтоку депозитів із банківських установ одночасно зі сплесками девальвації гривні. І навпаки, стабілізація ситуації на грошовому ринку, призупинення відтоку депозитів, а то і їх притік у банківську систему завжди збігаються зі стабілізацією ситуації на внутрішньому валютному ринку країни, кон'юнктуру якого цілком можна визначити як головний фактор, що може спричинити банківську паніку.

2. Нагромадження проблемних кредитів у структурі кредитного портфеля. Попри загальну тенденцію зростання активів комерційних банків, включаючи і їхні кредитні вкладення, потрібно розуміти, що ці зміни мають номінальний характер і викликані передусім зниженням обмінного курсу гривні з подальшим перерахунком номінованих у валюті активів уже за новим, вищим курсом (табл. 2).

Таблиця 2. Динаміка активів комерційних банків України, млн грн*

№	Показник	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015**
1	Активи, усього	599 396	926 086	880 302	942 088	1 054 280	1 127 192	1 278 095	1 316 852	1 208 890
2	Готівкові кошти та банківські метали	18 313	20 668	21 725	26 749	27 008	30 346	36 390	28 337	27 449
3	Кошти в НБУ	19 120	18 768	23 337	26 190	31 310	33 740	47 222	27 554	28 943
4	Кореспондентські рахунки в інших банках	26 293	40 406	51 323	67 596	78 395	99 472	78 106	99 752	125 062
5	Кредити, надані комерційними банками, всього	485 368	792 244	747 348	755 030	825 320	815 327	911 402	1 006 358	911 024
5.1	Суб'єктам господарювання	276 184	472 584	474 991	508 288	580 907	609 202	698 777	802 582	748 554
5.2	Фізичним особам	153 633	268 857	222 538	186 540	174 650	161 775	167 773	179 040	138 159
6	Частка простроченої заборгованості за кредитами, %	1,3	2,3	9,4	11,2	9,6	8,9	7,7	13,5	19,9
7	Вкладення у цінні папери	28 693	40 610	39 335	83 559	87 719	96 340	138 287	168 928	171 420
8	Резерви за активними операціями банків	20 188	48 409	122 433	148 839	157 907	141 319	131 252	204 931	269 262

* За даними: Бюлетень Національного банку України [Ел. ресурс]. — 2015. — № 9. — Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=57897.

** Станом на 1 жовтня 2015 р.

О. Дзюблюк. Актуальні проблеми розвитку банківської системи України

Основною складовою зростання заборгованості за кредитами протягом 2014 р. були кредити, надані суб'єктам господарювання та небанківським фінансовим установам. Їх залишки збільшилися за рік на 14,8 % (на 103,8 млрд грн), до 802,6 млрд. Та все ж потрібно розуміти, що зростання загального обсягу кредитів, наданих в економіку, відбулося саме за рахунок збільшення кредитів в іноземній валюті та зумовлено передусім зміною обмінного курсу гривні. Їх обсяг збільшився на 58,4 % (на 142,1 млрд), до 385,3 млрд грн, а обсяг кредитів у національній валюті скоротився на 8,5 % (на 39 млрд), до 417,3 млрд грн. Серед кредитів, наданих фізичним особам, залишки кредитної заборгованості в національній валюті скоротилися на 11,9 % (на 13,6 млрд грн), до 101,2 млрд. Водночас спостерігалось зростання кредитів фізичних осіб на 6,7 % (на 11,3 млрд), до 179,0 млрд грн².

Однак ключовою проблемою кредитних операцій банків стало наростання за останній період труднощів із обслуговуванням кредитів, що суттєво посилило ризикованість банківського бізнесу загалом. При цьому тільки за офіційними даними Національного банку частка негативно класифікованої заборгованості в загальному обсязі кредитних вкладень комерційних банків за останні два роки зросла мало не втричі — з 7 до 20 %. За неофіційними оцінками експертів, частка проблемної заборгованості становить більш ніж половини від загального кредитного портфеля банків. При цьому унаслідок девальвації неплатоспроможними автоматично стали практично всі позичальники валютних кредитів, що отримують доходи в гривні. Іншими словами, валютна криза, спричинена різкою девальвацією гривні, автоматично призводить до кризи банківського кредитування, зумовлюючи, попри номінальний ріст кредитного портфеля банків, також і нарощування ними резервів (рис. 4).

Як наслідок, обсяг кредитів, наданих протягом 2014 р. за новими угодами, скоротився через зміну платоспроможного попиту на кредити, адже зменшилася кількість надійних позичальників в умовах зниження економічної активності та скорочення ресурсної бази банків. Так, середньомісячні обсяги наданих нових кредитів у 2014 р. зменшилися до 122,7 млрд грн порівняно з 136,8 млрд у 2013 р.³

Потрібно зазначити, що негативні тенденції щодо динаміки та якості кредитних операцій також спричинили своєрідний ефект витіснення. Йдеться про те, що обмежені можливості кредитування (через значні ризики вкладення коштів у реальний сектор) спонукали банки нарощувати вкладення у цінні папери, обсяг яких лише за 2014 р. збільшився аж на 22,2 % (на 30,6 млрд грн), до 168,9 млрд. І у 2015 р. спостерігалась така сама динамка, щоправда з нижчими темпами — вкладення банків у цінні папери за три квартали зросли до 171,4 млрд грн. До того ж привабливість ОВДП як об'єкта інвестування для банків була зумовлена також

² За даними Річного звіту Національного банку України за 2014 рік [Ел. ресурс]. — Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=17568764>.

³ Там само.

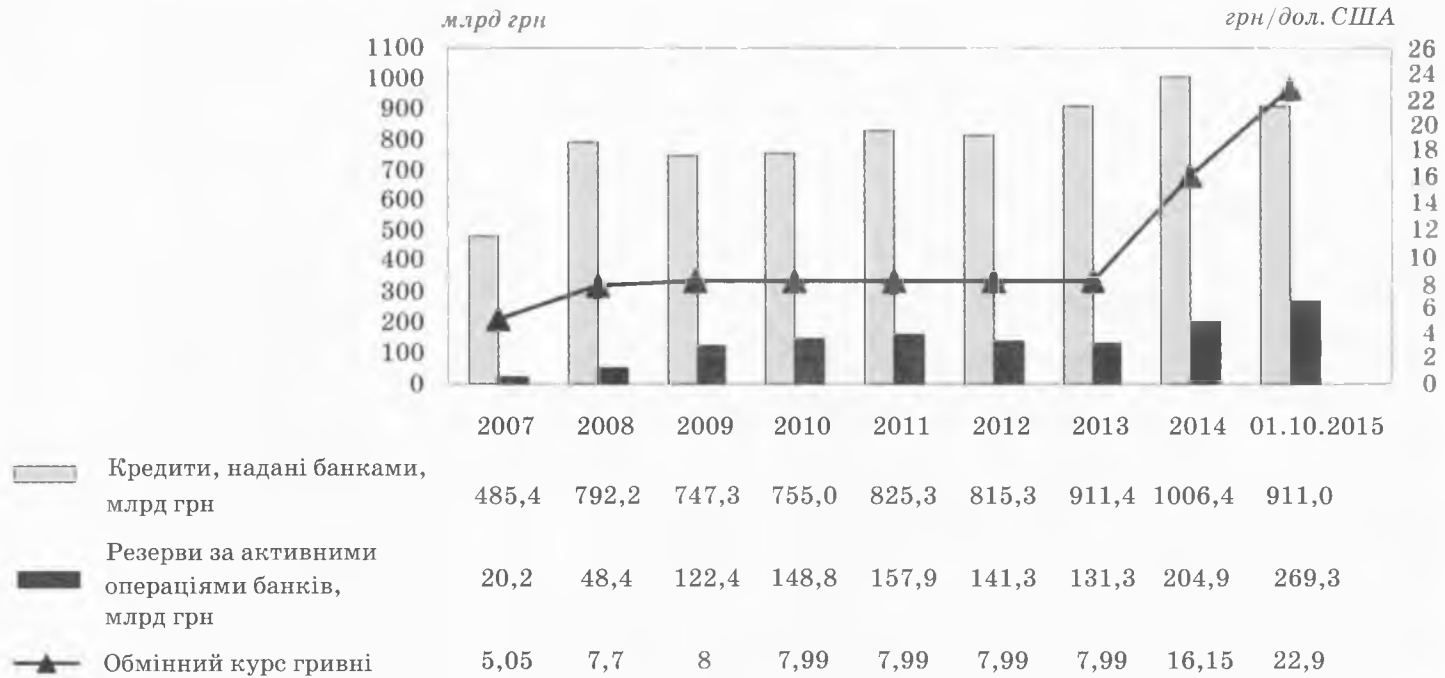

Рис. 4. Динаміка кредитів, наданих банками, резервів за активними операціями та обмінного курсу гривні у 2007—2015 роках

можливістю отримання під їх заставу кредитів рефінансування НБУ та кредитів на міжбанківському ринку (рис. 5). Утім, це не дуже добра ознака, яка характеризує зміщення акцентів у структурі банківських активів не на користь реального сектору економіки.

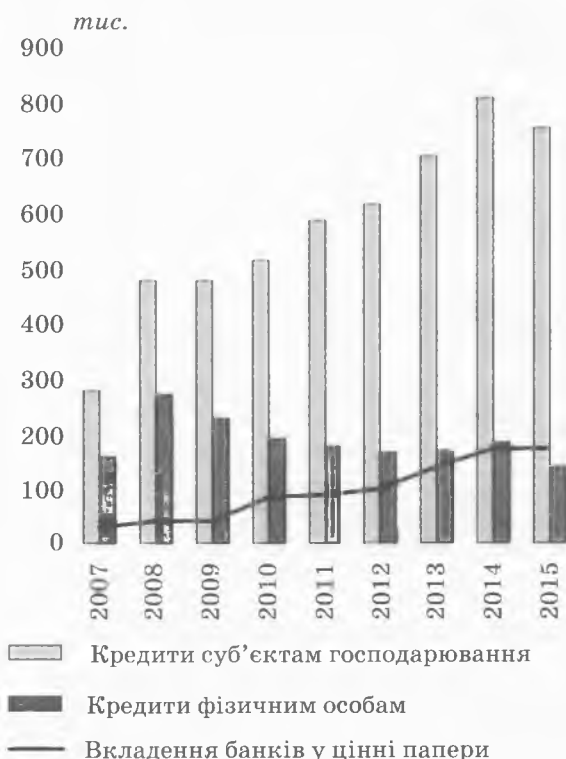

Рис. 5. Динаміка окремих видів банківських активів, млн грн

Крім того, на тлі обмежених обсягів кредитування кошти на кореспондентських рахунках, відкритих в інших банках, збільшилися за 2014 р. на 27,7 %, до 99,8 млрд грн⁴. А за дев'ять місяців 2015 р. ця сума зросла до 125 млрд грн (див. табл. 2), що характеризує нарощування зайвої ліквідності банківською системою за умов неможливості здійснення прибуткових і надійних кредитних вкладень у реальний сектор економіки. А це, знову ж таки, відображає по суті нівелювання ключової функції банківської системи в економіці — фінансового посередництва, пов'язаного з акумулюванням тимчасово вільних грошових коштів та їхнім прибутковим розміщенням у різних секторах національного господарства з метою стимулювання виробничого зростання.

⁴ За даними: Річний звіт Національного банку України за 2014 рік [Ел. ресурс]. — Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=17568764>.

3. Наростання збитковості банківського бізнесу. Негативні тенденції останніх років, пов'язані з відтоком коштів з депозитів, зростанням частки проблемної заборгованості у структурі кредитного портфеля, переоцінкою активів і пасивів у зв'язку з девальвацією національної валюти, є факторами, що призводять до зростання збитковості банківських установ.

Суттєві обсяги відрахувань у резерви на можливі втрати від активних операцій пов'язані передусім з необхідністю покрити кредитні ризики, зокрема у зв'язку з погіршенням стану обслуговування боргу позичальниками. Крім того, негативним фактором, пов'язаним з девальвацією гривні та збільшенням величини резервів, стало те, що НБУ з метою зняття тиску попиту на валютному ринку заборонив комерційним банкам формувати резерви у валюті проти валютних активів, що призвело до ще більшого нарощування витрат банків, оскільки за кредитами, що були надані в іноземній валюті, резерви банки були змушені формувати у гривні.

Необхідність збільшення обсягів сформованих резервів за активними операціями (що належать до витрат банків) за недостатнього збільшення доходів призводять до отримання банками негативного фінансового результату через перевищення обсягу витрат над доходами (табл. 3).

Справді, у 2014 та перші три квартали 2015 р. від'ємний фінансовий результат по банківській системі в цілому сформувався головним чином за рахунок значних обсягів відрахувань у резерви на можливі втрати від активних операцій — 103 і 93 млрд грн відповідно.

Попри збереження у структурі доходів вітчизняних комерційних банків процентних платежів як головного джерела, що складає понад 2/3 отримуваних банками надходжень (рис. 6), структура витрат комерційних банків набула зовсім іншого характеру, і в ній почали домінувати відрахування в резерви (рис. 7), що стало наслідком зростання ризиків за активними банківськими операціями.

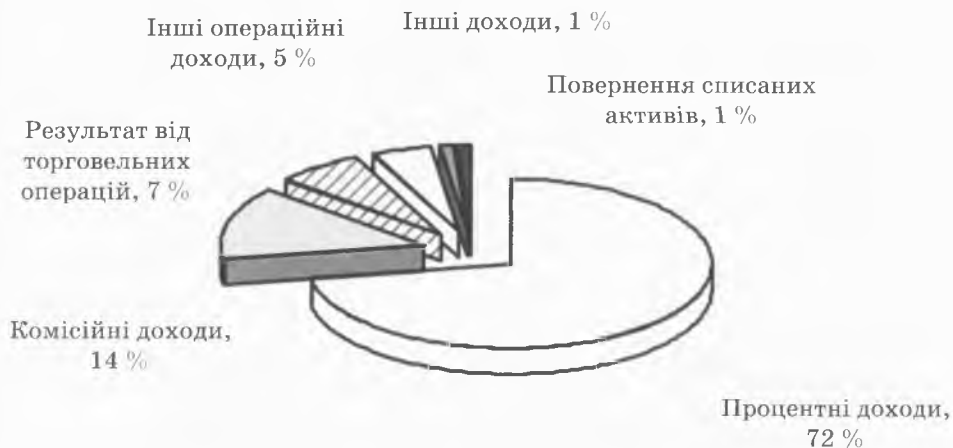

Рис. 6. Структура доходів вітчизняних комерційних банків станом на 1 жовтня 2015 року

О. Дзюблюк. Актуальні проблеми розвитку банківської системи України

Таблиця 3. Структура доходів і витрат комерційних банків України*

№	Показник	На 01.01.2014		На 01.01.2015		На 01.04.2015		На 01.07.2015		На 01.10.2015	
		млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%
1	ДОХОДИ	168 888	100	210 201	100	77 511	100	119 834	100	153 457	100
1.1	процентні	129 932	76,9	151 257	72,0	42 635	55,0	81 992	68,4	110 649	72,1
1.2	комісійні	24 974	14,8	28 276	13,4	8 771	11,3	15 256	12,7	21 288	13,9
1.3	від торговельних операцій	3 304	2,0	15 511	7,4	20 831	26,9	13 005	10,9	10 680	7,0
1.4	інші операційні доходи	5 112	3,0	10 093	4,8	4 070	5,2	6 710	5,6	7 324	4,8
1.5	інші доходи	2 404	1,4	2 165	1,0	613	0,8	1 618	1,3	1 932	1,2
1.6	повернення списаних активів	3 162	1,9	2 899	1,4	591	0,8	1 253	1,1	1 584	1,0
2	ВИТРАТИ	167 452	100	263 167	100	158 403	100	201 808	100	205 685	100
2.1	процентні	80 881	48,3	97 171	36,9	29 598	18,7	53 965	26,7	71 809	34,9
2.2	комісійні	3 975	2,4	4 889	1,9	1 479	0,9	2 851	1,4	4 292	2,1
2.3	інші операційні витрати	12 319	7,3	15 579	5,9	3 339	2,1	7 032	3,5	9 028	4,4
2.4	загальні адміністративні	40 672	24,3	44 614	17,0	9 819	6,2	19 309	9,6	27 212	13,2
2.5	відрахування в резерви	27 975	16,7	103 297	39,3	114 312	72,2	118 450	58,7	92 995	45,2

№	Показник	На 01.01.2014		На 01.01.2015		На 01.04.2015		На 01.07.2015		На 01.10.2015	
		млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%
2.6	податок на прибуток	1 630	1,0	2 383	- 1,0	-144	-0,1	201	0,1	349	0,2
3	Чистий прибуток (збиток)	1 436	×	52 966	×	- 80 892	×	- 81 974	×	- 52 228	×

* Доходи та витрати банків України [Ел. ресурс]. — Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=14789288&cat_id=58285.

Таблиця 4. Фінансові результати діяльності комерційних банків України*

Показник	01.01.2008	01.01.2009	01.01.2010	01.01.2011	01.01.2012	01.01.2013	01.01.2014	01.01.2015	01.10.2015**
Результат діяльності банків, млн грн	6 620	7 304	-38 450	-13 027	-7 708	4 899	1 436	-52 966	-52 228
Рентабельність активів, %	1,50	1,03	-4,38	-1,45	-0,76	0,45	0,12	-4,07	-4,05
Рентабельність капіталу, %	12,67	8,51	-32,52	-10,19	-5,27	3,03	0,81	-30,46	-39,39

* За даними: Основні показники діяльності банків України [Ел. ресурс]. — Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=36807&cat_id=36798.

** Без урахування неплатоспроможних банків.

Відтік коштів, переоцінка активів через девальвацію, проблемні кредити та необхідність формувати під них резерви стали факторами збільшення витрат банків, які не покривалися відповідними доходами. Це призвело до різкого зростання частки відрахувань в резерви у структурі витрат банків.

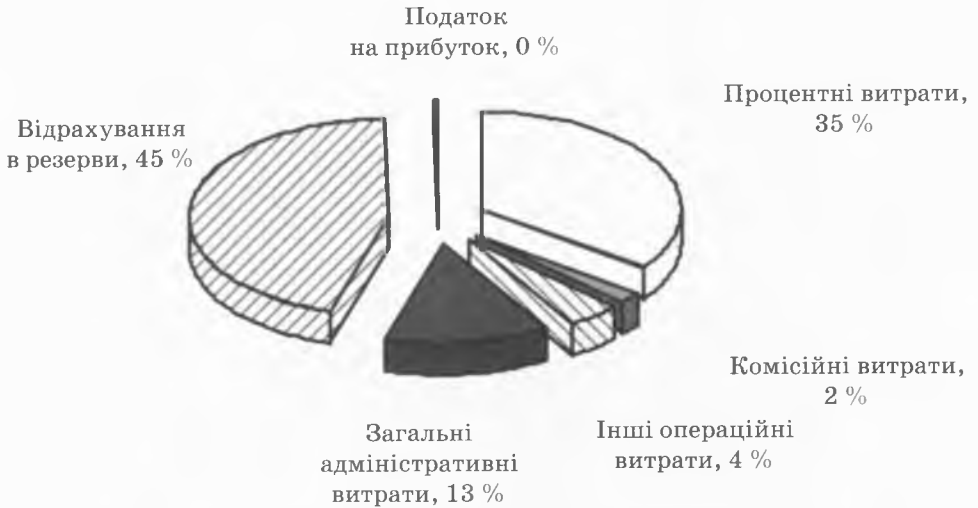

Рис. 7. Структура витрат вітчизняних комерційних банків станом на 1 жовтня 2015 року

Як наслідок, порівняно з отриманим у 2013 р. банківською системою прибутком у розмірі 1,4 млрд грн, вже за результатами 2014 р. збитки банківської системи становили майже 53 млрд грн. Це пов'язано з тим, що доходи банків збільшилися у 2014 р. порівняно з попереднім на 24,5 % і становили 210,2 млрд грн, тоді як витрати за цей період зростали подвійними темпами — на 57,2 % і досягли 263,2 млрд грн (рис. 8). А в середині 2015 р., як впливає із графіка, доходи банків були фактично зіставні з величиною їхніх відрахувань до резервів.

Збитки українського банківського сектору за підсумками тільки перших трьох місяців 2015 р., коли темпи девальвації національної валюти були найвищими, становили 80,9 млрд грн. Це рекордний рівень збитковості для вітчизняних банків. Для порівняння: за весь кризовий 2009 р. банки зазнали 38,4 млрд грн збитків із подальшим зменшенням цього показника до 13 млрд у 2010 р. і до 7 млрд — у 2011 р. У цілому за дев'ять місяців 2015 р. обсяг збитків сягнув 52,2 млрд грн, тобто підвищилися темпи наростання збитковості банківської системи порівняно з попереднім роком. Доходи банків України за січень—вересень 2015 р. становили 153,5 млрд грн, тоді як витрати становили 205,7 млрд.

Від'ємний фінансовий результат банківської системи України пов'язаний передусім із погіршенням якості активів банків, що зумовлює необ-

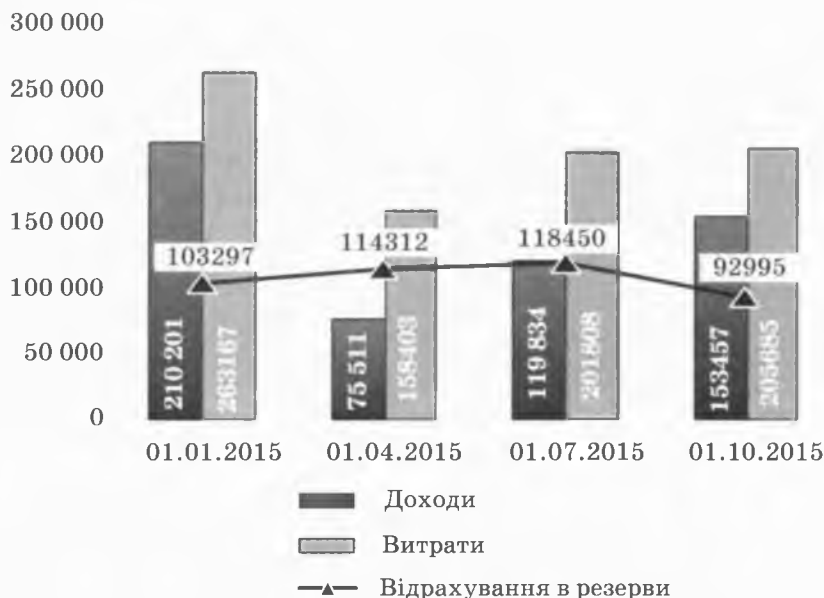

Рис. 8. Динаміка доходів і витрат комерційних банків, млн грн

хідність постійного додаткового формування резервів, а це збільшує банківські витрати. Крім того, потрібно особливо наголосити, що збитки у банківській сфері значною мірою були сформовані банками I групи, які кредитували масштабні проекти і зазнали значних втрат від окупації АР Крим та ситуації на сході України⁵.

Загалом співвідношення витрат банків до їхніх доходів за підсумками 2014 р. становило 125,2 % (у 2013-му — 99,1 %), рентабельність активів — “мінус” 4,07 % (0,12 % у 2013 р.), рентабельність капіталу — “мінус” 30,46 % (0,81 % у 2013 р.). За перші дев’ять місяців 2015 р. негативний показник рентабельності капіталу зріс ще більше, до “мінус” 39,4 %, а рентабельності активів — до “мінус” 4,05 % (табл. 4).

Негативні тенденції прибутковості банківської діяльності відображають передусім ті ключові проблеми розвитку банківського сектору, які проявились із початку 2014 р. у зв’язку з наростанням темпів знецінення національної валюти, адже до того, після банківської кризи 2009 р., спостерігалася стабілізація ситуації і поступове нарощування банківських прибутків аж до 2013 р. включно (рис. 9).

4. Проблеми недостатнього рівня капіталізації банків. Банківський капітал відіграє ключову роль у забезпеченні стабільної роботи комерційного банку. Достатня величина власного капіталу має бути гарантією для захисту інтересів вкладників і кредиторів та покриття збитків від банківських операцій. Крім того, належний рівень капіталізації банків є

⁵ Річний звіт Національного банку України за 2014 рік [Ел. ресурс]. — Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=17568764>.

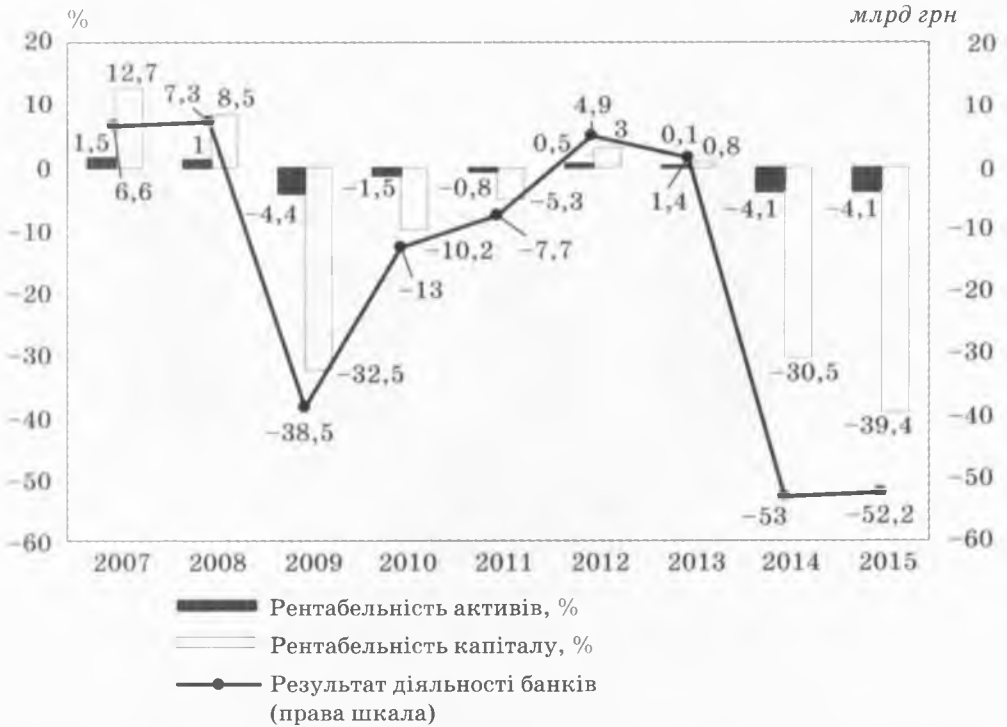

Рис. 9. Динаміка основних показників прибутковості діяльності комерційних банків в Україні

необхідною умовою їх здатності кредитувати реальний сектор відповідно до потреб економічного розвитку незалежно від імовірних збурень на фінансовому ринку.

Слід зазначити, що попри номінальне зростання пасивів банків у зв'язку з девальвациєю національної валюти, величина власного капіталу банківських установ у період розгортання кризи демонструвала тенденції до зниження, що не дивно, позаяк збитковість банківського сектору не могла не позначитись на обсягах його капіталу. Так, капітал комерційних банків України за 2014 р. скоротився із 192,6 млрд грн до 148 млрд на початок 2015 р., тобто на 44,5 млрд, або на 23 %. За дев'ять місяців 2015 р. капітал банків скоротився ще на 19 млрд грн, або на 13 % (табл. 5).

Ще гірші тенденції спостерігалися у скороченні регулятивного капіталу — на 7,8 % у 2014 р. та 29 % за дев'ять місяців 2015 р. Таке скорочення зумовлено перш за все переведенням комерційних банків у стан ліквідації та збитками, отриманими внаслідок формування резервів.

Щодо кількісних оцінок адекватності регулятивного капіталу банків перевищує мінімально встановлений рівень 10 % — на початку 2015 р. він становив 15,6 %. А на 1 жовтня 2015 р. — 12,99 % (що, однак не враховує неплатоспроможних банків). Утім, цей показник по банківській системі в цілому на відповідну дату складає всього 7,09 %, що явно нижче за вимоги нормативу, встановленого НБУ (рис. 10).

Таблиця 5. Динаміка капіталу комерційних банків України, млн грн*

Показник	01.01.2008	01.01.2009	01.01.2010	01.01.2011	01.01.2012	01.01.2013	01.01.2014	01.01.2015	01.10.2015**
Пасиви банків, усього	599 396	926 086	880 302	942 088	1 054 280	1 127 192	1 278 095	1 316 852	1 208 890
Капітал	69 578	119 263	115 175	137 725	155 487	169 320	192 599	148 023	128 962
у т. ч. статутний капітал	42 873	82 454	119 189	145 857	171 865	175 204	185 239	180 150	192 290
Регулятивний капітал	72 265	123 066	135 802	160 897	178 454	178 909	204 976	188 949	133 203
Достатність (адекватність) регулятивного капіталу (Н2), %	13,92	14,01	18,08	20,83	18,90	18,06	18,26	15,60	12,99

* За даними: Основні показники діяльності банків України [Ел. ресурс]. — Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=36807&cat_id=36798.

** Без урахування неплатоспроможних банків.

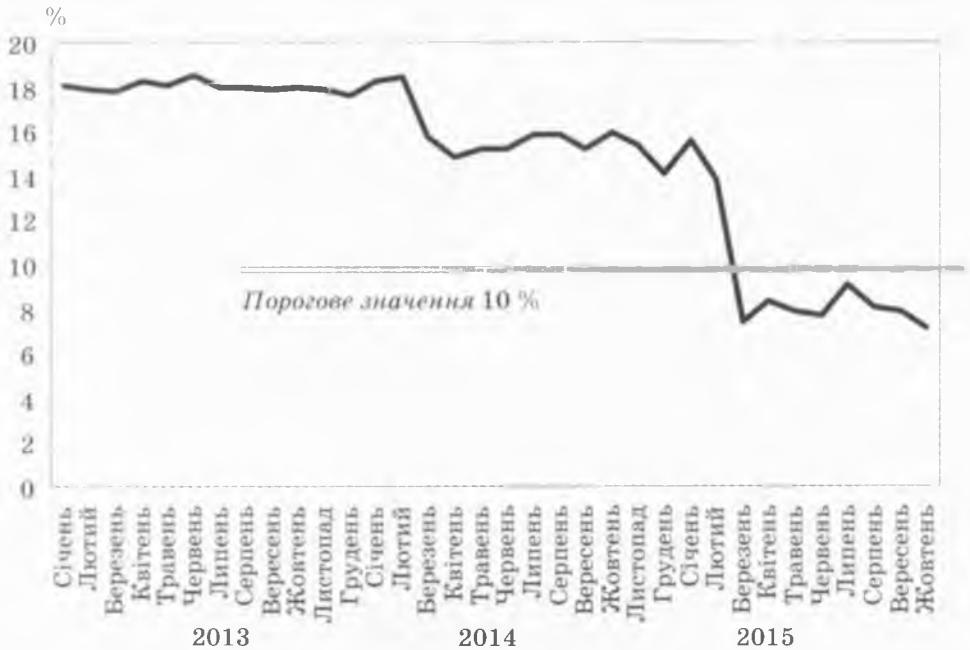

Рис. 10. Динаміка нормативу адекватності капіталу комерційних банків України (Н2)

Водночас серед негативних тенденцій останнього періоду слід вказати на зміну якості, тобто самої структури регулятивного капіталу українських банків, зокрема частка статутного капіталу (складова основного капіталу) у структурі регулятивного капіталу зменшилася, натомість частка субординованого боргу (складова додаткового капіталу) в регулятивному капіталі зросла.

Потрібно зазначити, що згідно з прийнятими у 2014 р. змінами до Закону України “Про банки і банківську діяльність” збільшено нормативне значення мінімального розміру регулятивного капіталу банку (Н1) із 120 до 500 млн грн. Для банків, які розпочали діяльність до 11 липня 2014 р., передбачено поетапне, протягом десяти років, приведення розміру регулятивного капіталу до встановленого рівня. Мінімальний розмір регулятивного капіталу таких банків має становити 500 млн грн, починаючи з 11 липня 2014 р.

Разом з тим, величина капіталу ще не означає автоматичне досягнення фінансової стійкості та беззбиткової роботи банку, хоча і є їх необхідною умовою, оскільки в деяких банках, в яких останнім часом було запроваджено тимчасову адміністрацію, капітал перевищував 500 млн грн. Це означає, що величина капіталу банку є важливою, однак ще більше значення має якість його активів, це ключовий фактор фінансової стійкості й надійності банківської системи.

Попри це проблема недостатньої капіталізації банків набула особливої актуальності в останній період банківської кризи в Україні, ставлячи на порядок денний нагальну потребу приведення капіталу банків у відповідність із величиною ризиків, що супроводжують здійснювані ними операції, забезпечуючи банкам можливості компенсувати імовірні збитки. Тут необхідно мати на увазі, що відповідно до нормативних вимог регулятора, втрата третини капіталу банку автоматично передбачає введення тимчасової адміністрації. А відтак забезпечення належного рівня капіталізації слід вважати необхідною умовою виконання банками своїх зобов'язань.

Окремої уваги заслуговує питання власності капіталу комерційних банків, що функціонують в Україні. Станом на 1 липня 2015 р. структура власності активів банківської системи України була такою: банки з приватним українським капіталом склали близько 42 %, банки з іноземним капіталом (крім російських) — 19 %, банки з російським капіталом — 15 %, державні банки — 26 % (рис. 11).

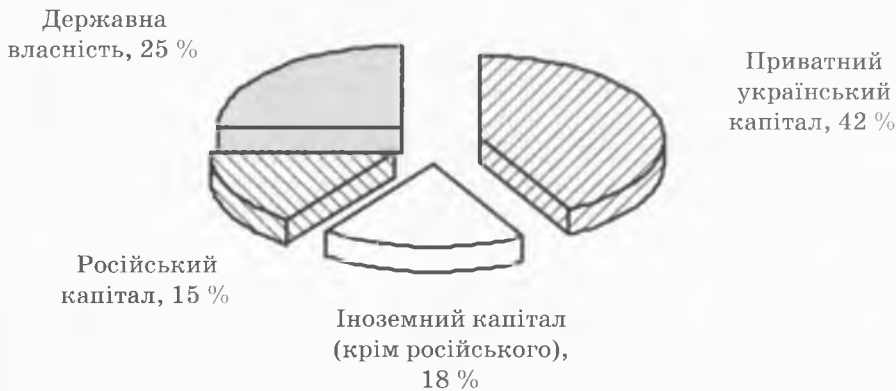

Рис. 11. Структура капіталу банків за власністю, %

Проблемним аспектом концентрації банківського капіталу в Україні з позицій надскладної геополітичної ситуації слід вважати також і те, що у десятиці найбільших банківських установ в Україні переважають банки з іноземним капіталом, зокрема дочірні структури російських банків (Промінвестбанк, Сбербанк, ВТБ Банк). Цілком очевидно, що така структура власності капіталу банків, що діють в Україні, має розглядатися не лише в економічній площині, але й з позицій національної безпеки нашої держави, чому вочевидь приділяється явно недостатньої уваги.

5. Докорінна зміна структури банківської системи внаслідок оголошення низки банків неплатоспроможними і виведення їх з ринку. Масове припинення діяльності банками останнім часом стало найбільш наочним виявом банківської кризи у нашій країні, породжуючи панічні на-

строї серед вкладників і кредиторів банків та спричиняючи ажіотаж на грошовому і, особливо, на валютному ринку.

Кількість українських банків від початку 2014 р. скоротилося на 58 і станом на 1 жовтня 2015 р. становила 122 банки, які мають ліцензію (табл. 6).

*Таблиця 6. Динаміка кількості комерційних банків в Україні (на перше січня)**

Показник	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	На 1 жовтня 2015 р.
Банки, що мають банківську ліцензію	175	184	182	176	176	176	180	163	122
з них з ІК**	47	53	51	55	53	53	49	51	40
у т. ч. зі 100 % ІК	17	17	18	20	22	22	19	19	18
Частка ІК, %	35,0	36,7	35,8	40,6	41,9	39,5	34,0	32,5	37,9

* За даними: Основні показники діяльності банків України [Ел. ресурс]. — Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=36807&cat_id=36798.

** ІК — іноземний капітал.

За даними Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, на 1 жовтня 2015 р. 56 банків перебували у стані ліквідації, ще до 9 банків введено тимчасову адміністрацію, тобто за неповні два роки кількість комерційних банків в Україні скоротилась на третину⁶.

Зміна кількості банків визначається загальними проблемами в економіці і, як наслідок, у банківському секторі, що зазнає збитків, відтік депозитів і зменшення капіталу, в результаті чого деякі банки втрачають спроможність виконувати свої зобов'язання перед клієнтами щодо повернення коштів за вкладами і здійснення розрахунків. Варто зауважити, що окремі банківські установи були визнані неплатоспроможними внаслідок порушення ними законодавства з питань фінансового моніторингу та здійснення ризикових операцій.

Однак сам по собі факт виведення з ринку упродовж відносно короткого періоду часу такої безпрецедентної кількості банків має потужний негативний інформаційний ефект, деморалізуючи учасників ринку, підбиваючи довіру до банків та обумовлюючи категоричне небажання фор-

⁶ Виведення банків з ринку [Ел. ресурс]. — Режим доступу: <http://www.fg.gov.ua/not-paying>.

мувати заощадження та розміщувати свої активи у банківському секторі. Цілком очевидно, що порушення економічних нормативів, збитковість діяльності, втрата капіталу, припинення платежів стало наслідком девальваційного шоку для банків, адже значна частина активів і пасивів банківського сектору України номінована в іноземній валюті. І цілком природно, що ризики втрат від триразової девальвації гривні неможливо було планувати у витратах банків.

З іншого боку, заради справедливості, слід зазначити, що рівень якості банківських послуг не завжди вирішальною мірою залежить від кількості банківських установ, які діють в країні, а також визначається такими факторами, як рівень розвитку банківських технологій і сучасних телекомунікацій, достатня конкуренція на ринку банківських послуг та жорсткий контроль центральним банком щодо недопущення монополізації цього ринку, а також ступінь покриття наявними банківськими установами відповідних потреб підприємств і населення. Водночас усі ключові учасники банківського ринку в Україні є універсальними банками з розвиненими корпоративним та роздрібним сегментами. Це означає, що за умов ефективного регулятивного впливу центрального банку і досягнення макрофінансової стабілізації існує достатня кількість комерційних банків, здатних забезпечити відповідні потреби суб'єктів ринку, якщо тільки валютна політика НБУ матиме передбачуваний і прогнозований характер.

Разом з тим, слід наголосити, що розглянуті вище особливості функціонування банківського сектору, що характеризують ознаки кризових явищ у ньому, є відображенням радше зовнішнього прояву тих глибинних процесів, які нагромаджувались упродовж багатьох років і реальні причини яких визначаються тісним взаємозв'язком та взаємозалежністю банків та національної економіки в цілому.

Відтак сукупність основних причин розгортання кризових явищ у банківському секторі найбільш доцільно класифікувати за такими трьома основними групами, які охоплюють макро- та макрорівень економічних відносин: 1) макроекономічна розбалансованість; 2) помилки у монетарному регулюванні; 3) прорахунки у кредитній політиці комерційних банків (рис. 12).

Перші дві групи причин відображають загострення проблем макроекономічного характеру, які сьогодні супроводжують функціонування банківського сектору, однак виявляють руйнівний ефект не лише на нього, а й на всю економіку.

До факторів макроекономічної розбалансованості слід насамперед віднести такі.

1. Надмірний рівень монополізації економіки і зосередженість переважної більшості виробничих ресурсів у руках обмеженого кола осіб. Це має подвійний негативний вплив на економіку і банківську систему. З одного боку, цей фактор обмежує ринкові можливості ціноутворення на основі вільної конкуренції, що призводить до істотних проблем із повно-

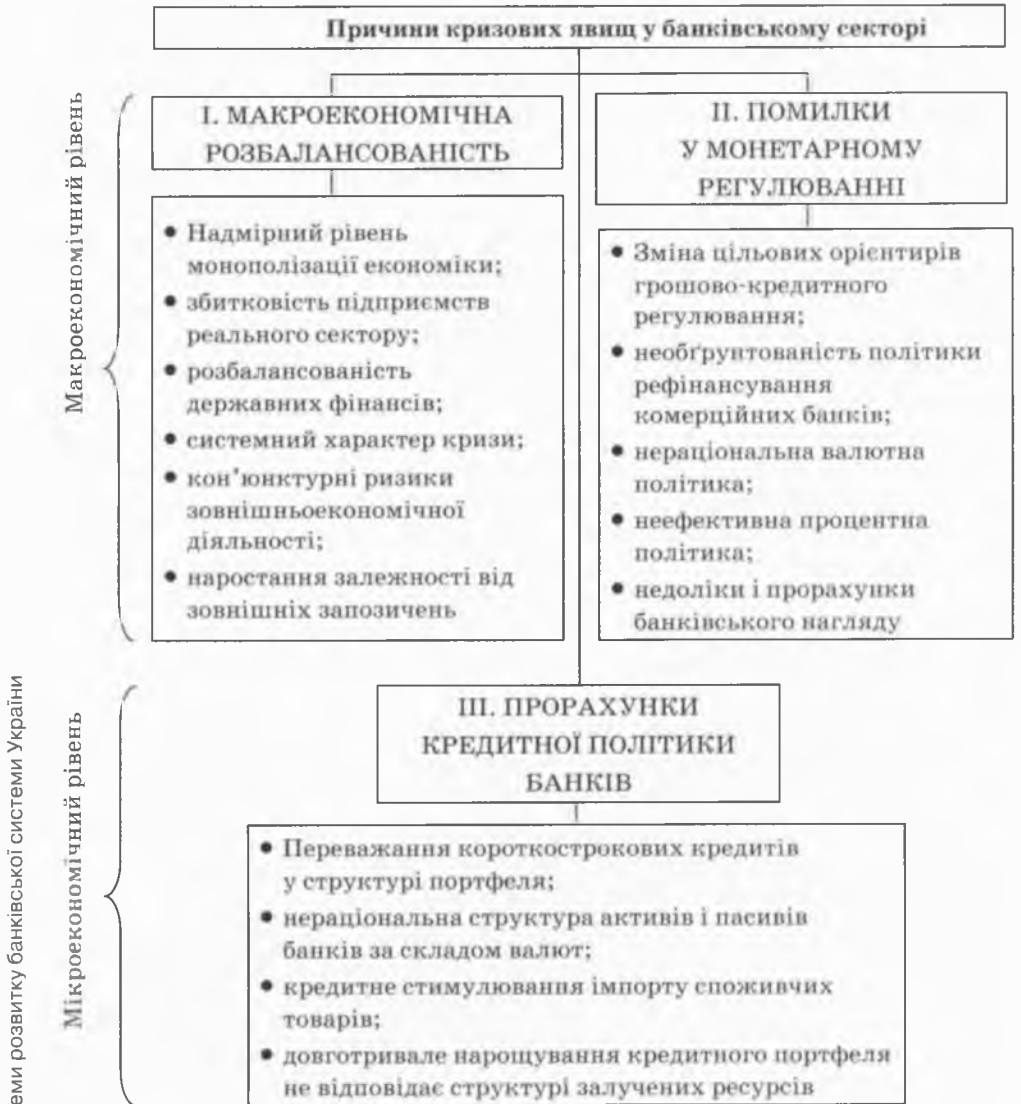

Рис. 12. Класифікація причин кризових явищ у банківському секторі України

цінним розвитком виробництва саме під дією ринкових сил, а з іншого, нівелює ринок праці, визначаючи украй низький рівень доходів працездатної частини населення із неможливістю здійснювати заощадження, яке є ключовим джерелом ресурсів для банківської системи.

2. Збитковість підприємств реального сектору, що негативно впливає на банківську систему передусім з позицій наростання проблемної частки у структурі кредитного портфеля. За даними Державної служби статистики у 2014 р. збитки великих і середніх підприємств України до опо-

даткування без урахування банків і бюджетних установ становили 408,169 млрд грн проти 38,289 млрд грн прибутку у 2013 р. У січні—червні 2015 р. збитки становили 232,617 млрд грн (за аналогічний період минулого року — 135,952 млрд), тобто збитки українських підприємств зросли в 1,7 разу.

Зрозуміло, що підприємства, які несуть збитки від господарської діяльності, автоматично стають неплатоспроможними позичальниками банків, не здатними обслуговувати свої борги, що є безпосередньою причиною погіршення фінансового стану банків.

3. Розбалансованість державних фінансів, що призводить до залучення коштів державою на внутрішньому ринку запозичень, породжуючи ефект витіснення, за якого держава як позичальник вступає у конкуренцію із виробничим сектором у боротьбі за грошові ресурси, а також за наявності обмежених можливостей щодо акумулювання цих ресурсів на внутрішньому ринку, нагромаджує зовнішні запозичення з усіма негативними наслідками для платіжного балансу. Крім того, це призводить до монетизації державного боргу інструментами НБУ, коли останній змушений нарощувати частку державних боргових зобов'язань у структурі своїх активів, що відкриває прямий шлях до емісії з усіма негативними наслідками для внутрішніх інфляційних процесів і динаміки обмінного курсу.

Так, дефіцит державного бюджету в 2014 р. становив 78,1 млрд грн і був сформований під впливом істотного зростання видатків на оборону (на 84,4 %) і обслуговування боргу (на 51,5 %). Значною мірою дефіцит був профінансований шляхом розміщення облігацій внутрішньої державної позики. Крім того, уряд збільшив статутний фонд НАК “Нафтогаз України” за рахунок випуску ОВДП на суму 96,6 млрд грн. При цьому НБУ удвічі наростив свій портфель ОВДП, який на кінець 2014 р. склав 318,1 млрд грн, або майже 70 % усіх локальних запозичень уряду⁷. Очевидно, що така монетизація державного боргу інструментами центрального банку є по суті емісійним нарощуванням грошової маси в обігу, не підкріпленої реальними потребами товарообороту з усіма інфляційними наслідками.

4. Системний характер кризи української економіки, що означає перебування національного господарства не у стані традиційної циклічної кризи, характерної для економік розвинутих країн, в яких спади виробництва чергуються з підйомами, а у довготривалій, системній кризі, яка має структурний характер, пов'язаний передусім із сировинною, технологічно відсталою орієнтацією національного виробництва та його надмірною залежністю від кон'юнктури зовнішніх ринків. У результаті маємо переважання експортоорієнтованого виробництва, а також домінування у внутрішньому споживанні імпорту, що визначає залежність макроекономічної і фінансової стабільності в країні від динаміки обмінного

⁷ Річний звіт Національного банку України за 2014 рік [Ел. ресурс]. — Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=17568764>.

курсу національної валюти. Як наслідок, обсяги експортно-імпортних операцій фактично перевищують ВВП країни, роблячи економіку дуже залежною від зовнішніх ринків (рис. 13).

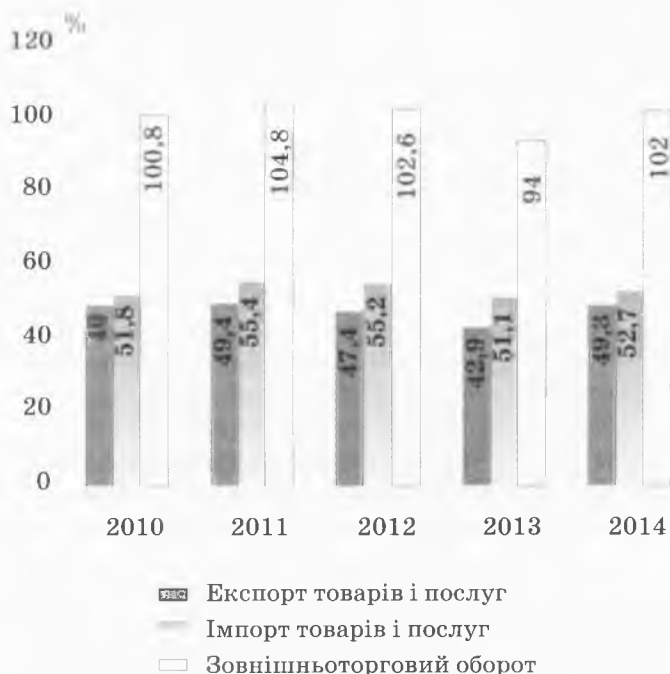

Рис. 13. Динаміка зовнішньоторгового обороту України, у % до ВВП

5. Кон'юнктурні ризики зовнішньоекономічної діяльності, які означають, що переважання імпортової складової у структурі внутрішнього споживання призводить до постійного нарощування дефіциту платіжного балансу, який чинить девальваційний тиск на гривню із періодичними діями НБУ щодо відмови від втручання у торги на внутрішньому валютному ринку задля підтримки курсу та відповідними наслідками щодо його обвалу (рис. 14).

6. Наростання залежності від зовнішніх запозичень в умовах хронічного спаду національного виробництва і відсутності джерел для акумулювання внутрішніх ресурсів, призначених для активізації економічного зростання (табл. 7). Цьому сприяє також відсутність повноцінного фондового ринку в нашій країні.

Очевидно, що зростання зовнішньої заборгованості за останній період (із 80 млрд дол. на початку 2008 р. до майже 127 млрд дол. станом на перше півріччя 2015 р.) дуже негативно позначається на макрофінансовій стабільності країни, змушуючи до пошуку нових джерел запозичень та виявляючи девальваційний тиск на курс національної валюти.

Що стосується другої групи проблем — недоліків монетарного регулювання, то тут слід навести такі.

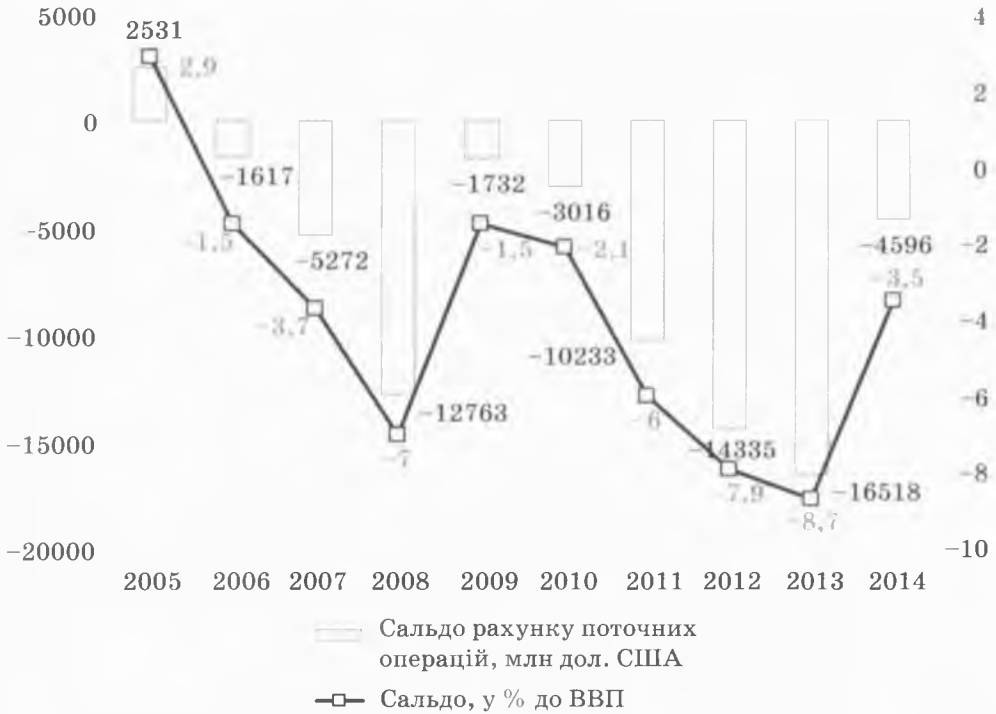

Рис. 14. Динаміка сальдо поточного рахунку платіжного балансу України

1. Зміна цільових орієнтирів грошово-кредитного регулювання, що визначило принципово відмінні підходи до реалізації монетарної політики НБУ, сконцентровані на досягненні виключно цінової стабільності. Це зумовило фактично відсутність дієвого впливу центрального банку на кредитні програми комерційних банків ані через компенсаційні механізми формування резервів, ані через механізми пільгових процентних ставок, ані через механізми довгострокового рефінансування. А триразова девальвація національної валюти мала подвійний негативний ефект, що багаторазово посилювався. З одного боку, це спричинило прямі збитки суб'єктів господарської діяльності внаслідок зміни вартості їхніх активів і зобов'язань, а також втрати підприємств і населення в результаті розгортання інфляційних процесів. А з іншого, це мало дуже негативні наслідки з позицій недовіри до національної валюти як об'єкта заощаджень, що стало головною причиною масованого відтоку депозитів з банківської системи.

2. Необґрунтованість політики рефінансування комерційних банків, що від початку кризи призвело не до зміцнення фінансового стану банківських установ, а до широкомасштабної дестабілізації ситуації на валютному ринку. Безконтрольність використання коштів, отриманих від Національного банку, призвела до розбалансування грошового ринку і

О. Дзюблюк. Актуальні проблеми розвитку банківської системи України

Таблиця 7. Динаміка зовнішнього боргу України, млн дол. США*

Сектор	01.01.2008	01.01.2009	01.01.2010	01.01.2011	01.01.2012	01.01.2013	01.01.2014	01.01.2015	01.07.2015
Загальне державне управління	11 884	11 959	17 806	24 982	25 874	27 333	29 922	32 884	35 894
Центральний банк	462	4 725	6 211	7 512	7 492	4 865	1 775	2 176	6 574
Комерційні банки	30 949	39 471	30 860	28 116	25 193	21 541	22 555	18 752	15 739
Інші сектори економіки	33 581	41 255	43 441	50 843	59 357	70 441	76 642	63 253	59 027
Прямі інвестиції: міжфірмовий борг	3079	4249	5095	5893	8320	10445	11185	9243	9742
Валовий зовнішній борг	79 955	101 659	103 413	117 346	126 236	134 625	142 079	126 308	126 976

* Статистика зовнішнього сектору [Ел. ресурс]. — Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?showHidden=1&art_id=65613&cat_id=44446#4.

валютної кризи. У 2014 р. обсяг кредитів рефінансування комерційних банків, наданих НБУ, склав 222,3 млрд грн за середньою процентною ставкою 15,57 % річних. При цьому низка комерційних банків, які були оголошені неплатоспроможними і в подальшому виведені з ринку, отримували перед цим кредити рефінансування НБУ.

3. Нераціональна валютна політика. Наприкінці 2014 р. та у 2015 р. ЦБ зосередив зусилля винятково на реалізації практики валютних обмежень, що уже постфактум мали стабілізувати ситуацію на валютному ринку шляхом жорстких заборонних заходів із дестимулювання попиту банків та суб'єктів господарювання на іноземну валюту. У період, що передував початку кризи, у 2013 р., валютний курс утримувався на рівні 7,993 грн/дол. США, для чого було витрачено 3145,6 млн дол. золотовалютних резервів, а в 2012 р. витрати становили 7499 млн дол. США — за два останні роки перед кризою обсяг резервів скоротився на 35,6 %. Падіння величини міжнародних резервів центрального банку до критичного рівня виявило безперспективність утримання обмінного курсу винятково за рахунок проведення валютних інтервенцій. Водночас, якби Національний банк чітко декларував свої наміри утримувати коливання валютного курсу в межах визначеного коридору та усіяко запобігав би спекулятивним атакам на валютний ринок, а також не припускався би безконтрольної емісії через кредити рефінансування і монетизацію державного боргу, то вочевидь можна було б не допустити стрімкого обвалу курсу національної валюти.

4. Недієвість процентної політики, що за обставин обрання інфляційного таргетування як головного цільового орієнтиру монетарного регулювання мала б виступати головним інструментом впливу центрального банку на кон'юнктуру грошового ринку. Та в реальності процентні ставки НБУ практично не впливають на ціну грошей та кон'юнктуру кредитного ринку. Відтак процентна ставка сьогодні виконує роль не так стимулу, як антистимулу щодо інвестування коштів банківською системою у реальний сектор.

5. Недоліки і прорахунки банківського нагляду, що не виконує завдань із превентивного реагування на можливий розвиток кризових явищ у банківському секторі, а також недостатньо чітко визначає критерії, за якими центральний банк може приймати рішення про виведення банку з ринку й оголошення його неплатоспроможним.

Однак, розглядаючи макроекономічні аспекти впливу різних чинників на функціонування банківського сектору, не слід нехтувати проблемами, які упродовж тривалого часу нагромаджувалися на мікроекономічному рівні й були пов'язані передусім з організацією роботи самих комерційних банків. Відтак, щодо третьої групи проблем, то їх потрібно розглядати вже через призму прорахунків у реалізації кредитної політики банківських установ на мікроекономічному рівні. Серед них можна зазначити такі.

1. Переважання короткострокових кредитів і зосередженість переважно на короткочасних потребах бізнесу в капіталі та обслуговування

банками передусім платіжного обороту своїх клієнтів. Відсутність гарантій у правовому полі та висока ризикованість довготермінових бізнес-проектів зумовлює відсутність у банківській системі належних довгострокових стратегій здійснення інвестицій у реальний сектор, а також її фактичну незацікавленість у довгостроковому кредитуванні підприємств.

2. Нераціональна структура активів і пасивів банків за складом валют, унаслідок чого девальвація призводить до величезних втрат банків, в яких у структурі активів і пасивів значна частина номінована в іноземній валюті. З одного боку, зростають витрати банків на обслуговування зобов'язань перед своїми клієнтами, а з іншого, виникають труднощі з поверненням валютних кредитів. Крім того, з підвищенням ризиків банки змушені нарощувати обсяги сформованих резервів, які відносяться на витрати. А зростання витрат при зниженні доходів призводять до прямих збитків банків і їх неспроможності виконувати свої зобов'язання уже за іншими пасивами, в т. ч. і в національній валюті (рис. 15).

3. Тривале кредитне стимулювання імпорту споживчих товарів, що негативно позначилося на нагромадженні від'ємного сальдо балансу поточних операцій у зовнішній торгівлі.

4. Довготривале (упродовж багатьох років) нарощування кредитного портфеля, структура вкладень якого не відповідає структурі залучених коштів за обсягами і строками, що із часом стало основним фактором підризу ліквідності банківських установ та неспроможності багатьох банків виконувати свої платіжні зобов'язання перед клієнтами. Важливою проблемою при цьому залишається кредитування інсайдерів. Так, з другого півріччя 2015 р. рішенням НБУ (постанова правління від 08.06.2015 № 361) серед економічних нормативів дещо змінено показник Н9, який має відображати норматив максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами, а його значення не повинно перевищувати 25 %. Згідно з даними НБУ за вересень—жовтень 2015 р., тобто одразу після запровадження, значення цього показника були 28,96 і 38,6 % відповідно, тобто існують суттєві проблеми із формуванням адекватної кредитної політики комерційних банків, яка вочевидь не повинна орієнтуватися лише на кредитування самих власників банків та їхнього бізнесу.

Очевидно, що шляхи подолання кризових явищ у банківському секторі країни мають лежати передусім у площині пошуку найбільш раціональних варіантів досягнення макроекономічної збалансованості і проведення ефективної грошово-кредитної політики, спрямованої на стабілізацію ситуації на грошовому ринку країни та забезпечення повноцінного виконання банківською системою своїх функцій фінансового посередництва в інтересах стимулювання довготривалого зростання економіки загалом. Головним завданням Національного банку при цьому має бути забезпечення ефективного банківського нагляду та стабільності національної грошової одиниці як ключової умови підтримання високого

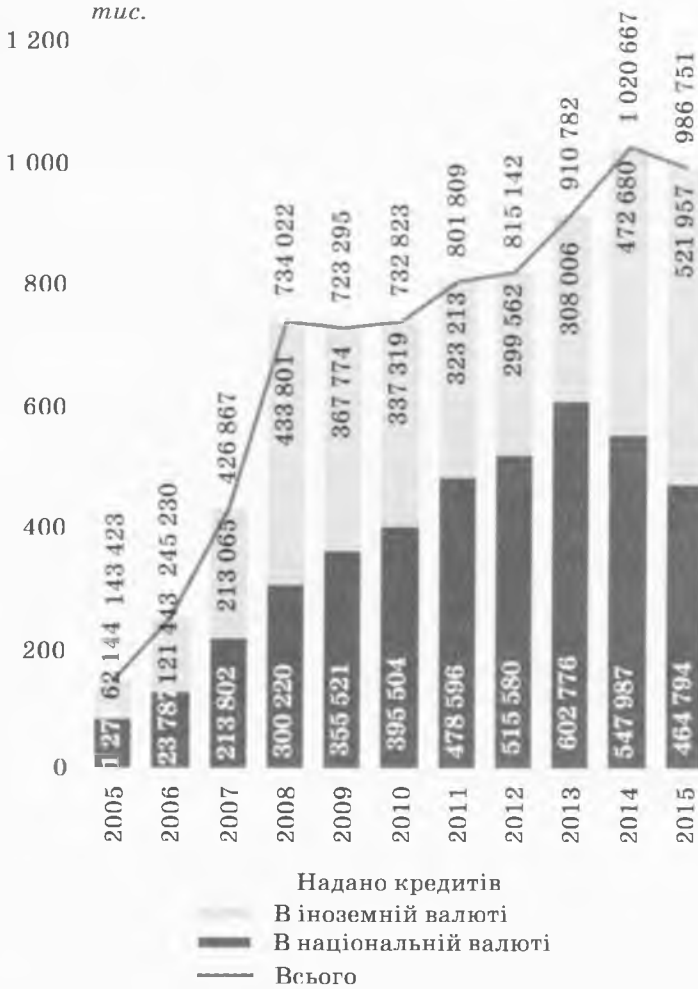

Рис. 15. Динаміка кредитів, наданих комерційними банками у 2005—2015 роках, млн грн

рівня довіри до банківської системи, стимулювання інвестицій і економічного зростання.

Потрібно розуміти, що жоден інвестор не вкладатиме кошти в економіку тієї країни, уряд якої не здатен забезпечити стабільність національної валюти. Попри всі декларовані наміри щодо інфляційного таргетування слід визнати, що НБУ сьогодні не має дієвих важелів впливу на цінову динаміку. А без обмеження інфляції і коливань обмінного курсу національної валюти, що власне і є першопричинами дестабілізації на грошовому ринку, не доводиться говорити про залучення інвестицій, стимулювання виробничого зростання, відновлення довіри до вітчизняної банківської системи та подолання кризи.

Однак проблеми банківської системи можуть бути вирішені лише у поєднанні з досягненням інших важливих цілей економічної політики. Це означає, що повноцінне відновлення ефективного функціонування банківського сектору країни неможливе без розв'язання комплексу завдань, спрямованих на забезпечення структурної перебудови економіки, досягнення стабільного економічного зростання, фінансової стійкості та макроекономічної збалансованості.

Список використаних джерел:

1. Вкладники за рік забрали з банків близько третини депозитів [Ел. ресурс] // Дзеркало тижня. — Режим доступу: http://dt.ua/ECONOMICS/vkladniki-za-rik-zabrali-z-bankiv-blizko-tretini-depozitiv-160493_.html.
2. Бюлетень Національного банку України [Ел. ресурс]. — 2015. — № 9. — Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=57897.
3. Річний звіт Національного банку України за 2014 рік [Ел. ресурс]. — Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=17568764>.
4. Доходи та витрати банків України [Ел. ресурс]. — Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=14789288&cat_id=58285.
5. Основні показники діяльності банків України [Ел. ресурс]. — Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=36807&cat_id=36798.
6. Виведення банків з ринку [Ел. ресурс]. — Режим доступу: <http://www.fg.gov.ua/not-paying>.
7. Статистика зовнішнього сектору [Ел. ресурс]. — Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?showHidden=1&art_id=65613&cat_id=44446#4.

Надійшла до редакції 23.11.2015

Oleksandr Dzyublyuk. *The Actual Problems of Development of the Banking System of Ukraine*

Basic progress trends and negative processes which determine the modern state of the banking system of Ukraine are examined, including the outflow of deposits, increase of problem credits and unprofitability. Basic tasks, which must be decided for resumption of the effective functioning of bank sector, which means overcoming of macroeconomic disbalance, correction of the monetary regulation and commercial banks credit policy for the minimization of risks, are analysed.

Александр Дзюблюк. *Актуальные проблемы развития банковской системы Украины*

Рассматриваются основные тенденции развития и негативные процессы, определяющие современное состояние банковской системы Украины, включая отток депозитов, увеличение доли проблемных кредитов и нарастание убытков. Анализируются приоритетные задания, которые необходимо решить, чтобы возобновить эффективное функционирование банковского сектора, что предусматривает преодоление макроэкономических дисбалансов, исправление ошибок, допущенных в монетарном регулировании, а также корректирование кредитной политики коммерческих банков с целью минимизации рисков.